

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาพบว่า บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิในการใช้ทรัพยากรน้ำ ในภาคเกษตรกรรม เช่น พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พ.ศ. 2482 และพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 ไม่สามารถเข้ามาจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรน้ำของเกษตรกรได้ อีกทั้งประเทศไทยไม่มีมาตรการใดที่ได้กำหนดมาตรการเกี่ยวกับสิทธิในการใช้ทรัพยากรน้ำ ที่ได้กำหนดถึงแน่ชัดในความเป็นเจ้าของในทรัพยากรน้ำ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำได้อย่างที่ควร ประกอบกับการไม่มีกฎหมายใดเลยที่กำหนดถึงสิทธิในการใช้ทรัพยากรน้ำ ไว้โดยตรง ทั้งกฎหมายที่มีอยู่ก็มีอยู่จำนวนมากและกระจัดกระจายทำให้เกิดความไม่เป็นเอกภาพของกฎหมายส่งผลให้เมื่อเกิดปัญหา ไม่เป็นที่แน่ชัดว่าหน่วยงานใดมีหน้าที่หลักในการเข้ามาแก้ไขปัญหา และอาจทำให้เกิดความทับซ้อนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นเพราะไม่มีมาตรการใดกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ประกอบกับกฎหมายที่มีอยู่นั้นก็เกิดความล้าหลังอันไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงจากเกษตรกรรมเพื่อการยังชีพ กลายเป็นเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์ ทั้งในไม่มีมาตรการขึ้นทะเบียนของเกษตรกรเมื่อเกิดปัญหานั้นแล้วจะได้ทราบถึงกิจกรรมที่เกษตรกรทำ ประกอบกับภาครัฐไม่สามารถเข้ามาแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งดังกล่าวได้ เป็นเพราะภาครัฐเองไม่ได้มีความเข้าใจและใกล้ชิดกับปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ค่าธรรมเนียมในการเรียกเก็บจากการใช้ทรัพยากรน้ำไม่สะท้อนถึงต้นทุนที่แท้จริงเป็นผลให้เกษตรกรต้นน้ำมีการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างฟุ่มเฟือย ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรกลางน้ำและท้ายน้ำ อันจะนำมาซึ่งสงครามแย่งชิงทรัพยากรน้ำได้ในอนาคตอันใกล้

5.1.1 มาตรการเกี่ยวกับสิทธิในการใช้ทรัพยากรน้ำ

5.1.1.1 ปัญหาเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของในทรัพยากรน้ำ

ปัญหาเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของทรัพยากรน้ำ เป็นปัญหาที่เกิดจากที่กฎหมายในประเทศไทยเองไม่ได้มีการกำหนดในเรื่องของความเป็นเจ้าของในทรัพยากรน้ำ สำหรับประเทศไทยยังมีได้ให้ความสำคัญต่อกรรมสิทธิ์ในน้ำเหมือนกับกรรมสิทธิ์ในที่ดิน โดยทั่วไปแล้วไม่อาจนำ

หลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในส่วนของสาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น มาใช้ได้ ดังนั้นแม้ว่าอาจจะตีความได้ว่าทรัพยากรน้ำเป็นของรัฐแต่ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าหากมีภาคเอกชนอ้างความเป็นเจ้าของ เพราะไม่มีกฎหมายใดกำหนดไว้อย่างชัดเจน เมื่อไม่มีการกำหนดถึงความเป็นเจ้าของในทรัพยากรน้ำ ก็จะส่งผลให้ผู้ที่มิโอกาสหรือมีความสามารถมากกว่าคนอื่น เกิดคัดควงเอาผลประโยชน์ ไปใช้โดยไม่ตระหนักถึงสิทธิในการใช้ทรัพยากรน้ำของผู้อื่น ดังนั้นควรมีมาตรการกำหนดถึงความเป็นเจ้าของสิทธิในทรัพยากรน้ำ

5.1.1.2 ปัญหาไม่มีกฎหมายในการกำหนดสิทธิในทรัพยากรน้ำโดยตรง

จากการศึกษาพบว่าสิทธิในการใช้ทรัพยากรน้ำในภาคเกษตรกรรมนั้น ไม่ปรากฏอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายฉบับใดเลยที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พ.ศ. 2482 พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อการเกษตร พ.ศ. 2517 กฎหมายทั้งสามฉบับนี้เป็นกฎหมายหลักของการใช้ทรัพยากรน้ำในภาคเกษตรกรรม กล่าวคือกฎหมายทั้ง 3 ฉบับข้างต้นไม่สามารถครอบคลุมถึงการใช้น้ำบังคับทุกกรณีหรือทุกพื้นที่ และไม่มีกฎหมายฉบับใดที่มีการกำหนดถึงสิทธิในการใช้ทรัพยากรน้ำ ทั้งนี้ประเทศไทยควรกำหนดถึงมาตรการสิทธิในทรัพยากรน้ำโดยตรง

5.1.2 มาตรการในการกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

5.1.2.1 ปัญหาเกี่ยวกับความไม่เป็นเอกภาพของกฎหมาย

ปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องประเทศไทยมีการออกกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าแต่ละปัญหาไป ประเทศไทยไม่ได้ออกกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาที่แท้จริง จะออกกฎหมายก็ต่อเมื่อเกิดปัญหาและเพื่อให้ปัญหานั้น ๆ ลดน้อยลงไป ทำให้มีการออกกฎหมายมากมายหลายฉบับจึงส่งผลให้กฎหมายที่ออกมาระจัดกระจายอยู่ทุกหน่วยงานและ ทุกองค์กร ต่างก็มีขอบเขต อำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำอยู่หลายฉบับแต่ละฉบับต่างก็มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการหรือบังคับใช้ที่แตกต่างกัน ประกอบกับกฎหมายที่จัดกระจาย และมีอยู่จำนวนมาก ส่งผลต่อรัฐในฐานะผู้บังคับใช้กฎหมายเพราะ กฎหมายที่มีอยู่ มีจำนวนมาก และจัดกระจาย แม้กระทั่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงก็ไม่ทราบและไม่เข้าใจถึงกฎหมายนั้น ประกอบกับกฎหมายบางฉบับกำหนดอำนาจหน้าที่ทับซ้อนกันทำให้เมื่อเกิดปัญหาขึ้น ไม่มีหน่วยงานใดทำหน้าที่ในการแก้ไขหรือเข้าไปให้ความช่วยเหลือ ดังนั้นจึงเห็นควรกำหนดมาตรการและรวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำที่จัดกระจายไว้ ให้เป็นหมวดหมู่และเพื่อความ เป็นเอกภาพของกฎหมาย

5.1.2.2 ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สืบเนื่องจากประเทศไทยขาดความเป็นเอกภาพของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรน้ำ โดยที่กฎหมายต่างกระจายตามหน่วยงานต่าง ๆ อันมีกฎหมายมีอยู่หลายฉบับ แต่ละฉบับก็มีเนื้อหาซ้ำซ้อนกัน นอกจากนี้เนื้อหาที่ซ้ำซ้อนกันแล้ว องค์กรที่รับผิดชอบก็มีหน้าที่ซ้ำซ้อนกันอีก หากพิจารณาอย่างผิวเผินแล้ว การมีองค์กรหรือหน่วยงานราชการหลายหน่วยงาน ก็ควรจะเป็นประโยชน์แก่การควบคุม การจัดการ หรือการพัฒนาทรัพยากรน้ำ เพราะหน่วยงานแต่ละแห่งจะได้นำความเชี่ยวชาญของตนเองมาช่วยใช้ในเรื่องดังกล่าว แต่ในความเป็นจริงนั้นกลับไม่เป็นผลดี เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างก็มักถกเถียงกันถึงขอบเขตและอำนาจหน้าที่ที่จะต้องทำด้วยตนเอง โดยไม่ต้องการทำฝ่ายเดียว แม้จะมีคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (กนช.) แต่เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบของ กนช. แล้ว พบว่าประสิทธิภาพในการทำงานของ กนช. นั้น ขึ้นอยู่กับเจตนาารมณ์ทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีเป็นหลัก เพราะตามระเบียบสำนักงานนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ในเรื่องนี้มิได้กำหนดองค์ประกอบของ กนช. ให้แน่นอน แต่ปล่อยให้เป็นผู้พิทักษ์ของนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้หากพิจารณาในด้านอำนาจหน้าที่ของ กนช. แล้วก็จะพบว่า กนช. ไม่มีอำนาจหน้าที่หลักที่จะบังคับให้หน่วยงานอื่นต้องปฏิบัติตามแนวนโยบายที่วางไว้โดยตรง เพราะ กนช. มีอำนาจเพียงเสนอแนะหรือให้ความเห็นแก่คณะรัฐมนตรีเท่านั้น และไม่มีอำนาจเด็ดขาดในการออกคำสั่งให้หน่วยงานอื่นปฏิบัติตามจึงทำให้ไม่มีหน่วยงานใดที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่หลักในการรับผิดชอบบริหารจัดการ ออกคำสั่งและควบคุมให้เป็นไปตามหลักอย่างเคร่งครัด ดังนั้นประเทศไทยควรมีมาตรการให้อำนาจหรือออกกฎหมายรองรับคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

5.1.3 มาตรการในการแก้ไขความล่าช้าของกฎหมาย

ปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำอยู่ด้วยกันหลายฉบับก็ตาม แต่บทบัญญัติของกฎหมายเหล่านี้ก็ได้ตรากฎขึ้นและมีการประกาศใช้นับว่ากึ่งศตวรรษ โดยมีได้มีการปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเหมาะสมต่อสภาพการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน แต่มักจะเหมาะสมกับระบบสังคมการเกษตรกรรมขนาดเล็กมากกว่าที่ยังไม่มีการพัฒนามากนักและมีน้ำอุดมสมบูรณ์ตลอดปีซึ่งเป็นเกษตรกรรมแบบยังชีพ ทว่าในปัจจุบันพบว่าประเทศไทยมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจขึ้นมากจากเมื่อ 60 ปีก่อน วิธีทางเกษตรกรรมก็ได้เปลี่ยนไปจากเกษตรกรรมแบบยังชีพมาเป็นเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์ส่งผลให้มีความต้องการใช้ทรัพยากรน้ำเพิ่มขึ้นกว่าหลายเท่าตัว ตลอดจนความต้องการก็เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ควรมีมาตรการปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้กฎหมายมีความทันต่อการพัฒนาเสมอ

5.1.4 มาตรการในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการใช้ทรัพยากรน้ำ

ปัญหาเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมการใช้ทรัพยากรน้ำสำหรับประเทศไทยนั้นมีการเก็บค่าธรรมเนียมทรัพยากรน้ำเพื่อเกษตรกรรมไว้ตามพระราชบัญญัติชลประทานหลวง พ.ศ.2485 ในมาตรา 8 โดยออกเป็นกฎกระทรวงฉบับที่ 11 โดยให้กรมชลประทานทำหน้าที่ในการเรียกเก็บค่าทรัพยากรน้ำจากผู้ใช้ทรัพยากรน้ำได้อยู่แล้ว แต่อัตราสูงสุดของการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมทรัพยากรน้ำได้กำหนดเอาไว้ในกฎหมายค่อนข้างต่ำมาก ซึ่งกำหนดเพดานในการเก็บเอาไว้ที่ 5 บาทต่อไร่ สำหรับเกษตรกร และ 0.50 บาทต่อลูกบาศก์เมตร สำหรับผู้ใช้ทรัพยากรน้ำนอกจากภาคเกษตรกร ถึงแม้จะมีการตั้งค่าธรรมเนียมการใช้ทรัพยากรน้ำเอาไว้แต่ในปัจจุบันก็ยังมีได้มีการใช้กฎหมายดังกล่าวอย่างจริงจังและ อัตราค่าธรรมเนียมข้างต้น ก็ไม่มีความคุ้มทุนกับการจัดสรรทรัพยากรน้ำแต่อย่างใด โดยในปัจจุบันกฎกระทรวงฉบับที่ 11 ได้กำหนดบัญชีอัตราค่าน้ำชลประทานสำหรับเรียกเก็บจากผู้ใช้ทรัพยากรน้ำเพื่อกิจการโรงงาน การประปาหรือกิจการอื่นใดหรือนอกเขตชลประทาน ทำให้มาตรการค่าธรรมเนียมแบบปริมาณการใช้จึงมีความเหมาะสมมากกว่าการเก็บค่าธรรมเนียมแบบพื้นที่

5.1.5 มาตรการในการขึ้นทะเบียนของเกษตรกร

ปัจจุบันประเทศไทยได้ละเลยการขึ้นทะเบียนเกษตรกรจึงทำให้เมื่อเกิดปัญหาจากการใช้ทรัพยากรน้ำในภาคเกษตรกรรมทำให้รัฐไม่สามารถเข้ามาแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่มาตรการในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรนับว่าเป็นอีกทางออกหนึ่งที่รัฐเองควรนำมาเข้ามาแก้ไขปัญหาก็เกิดขึ้นเพราะเนื่องจากประเทศเองเป็นประเทศกสิกรรมจำต้องอาศัยทรัพยากรน้ำ อันเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตรัฐในฐานะผู้บริหารจัดการ หากในฤดูใดแห้งแล้งก็ไม่สามารถนำน้ำที่มีอยู่จัดสรรแก่ทุกภาคส่วนที่มีความจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรน้ำจึงต้องมีมาตรการในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรเข้ามาแก้ไขปัญหา

5.1.6 มาตรการในการแก้ปัญหาโดยองค์กรอื่น

เมื่อกล่าวถึงการจัดสรรทรัพยากรน้ำของประเทศไทย トラบถึงทุกวันนี้เป็นระบบที่ว่าการเข้าถึงทรัพยากรน้ำได้โดยเสรี (Open Access Regime) ซึ่งอาจเรียกได้ว่าระบบใครใคร่ใช้ ใช้ในกรณีที่ทรัพยากรน้ำอุดมสมบูรณ์ ระบบนี้จะทำให้เกิดประโยชน์จากทรัพยากรได้มาก โดยมีได้มีผลด้านความไม่ยุติธรรมหรือความไม่ยั่งยืน แต่เมื่อปริมาณทรัพยากรน้ำต้นทุนเริ่มขาดแคลนลงไปก็จะนำมาซึ่งความขัดแย้ง ความขัดแย้งก็เป็นความขัดแย้งระหว่างผู้ใช้น้ำในลุ่มน้ำเดียวกันระหว่างต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ เนื่องจากการเข้าถึงน้ำโดยเสรีไม่มีกติกาวาใครควรจะได้น้ำเท่าไร ความขัดแย้งด้านการใช้น้ำนับวันก็จะรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะในลุ่มน้ำเหนือเขื่อนเป็นผลทำให้หน่วยงานของรัฐได้เข้ามาทำการแก้ไขความขัดแย้งดังกล่าว แต่ก็ไม่เป็นผลเพราะหน่วยงานของรัฐ

ไม่เข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้น แม้ในการเจรจาจะมีผู้ว่าราชการเข้ามารับฟังปัญหา แต่ก็ไม่เป็นผล อันเนื่องมาจากไม่เข้าใจถึงปัญหาและความขัดแย้งจึงจำเป็นต้องจัดให้มีมาตรการให้หน่วยงานอื่นที่สามารถเข้าใจและเข้าถึงปัญหาเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาระหว่างผู้ใช้น้ำในลุ่มน้ำเดียวกัน ระหว่างต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ เนื่องจากการเข้าถึงน้ำโดยเสรี ไม่มีกติกากว่าใครควรจะได้ น้ำเท่าไร ความขัดแย้งด้านการใช้น้ำนับวันก็จะรุนแรงขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้ทำการวิจัยเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการใช้ทรัพยากรน้ำ อันได้แก่ พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พ.ศ. 2482 และพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายและเพื่อให้การคุ้มครองประโยชน์ของผู้มีสิทธิในการใช้ทรัพยากรน้ำ โดยการตรากฎหมายออกมาในลักษณะเป็นกฎหมายหลักและตราเป็นกฎกระทรวงหรือประกาศ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในฐานะเป็นผู้ใช้กฎหมายสามารถปฏิบัติและดำเนินอำนาจหน้าที่ได้อย่างชัดเจนรวมถึงประชาชนในฐานะผู้ถูกบังคับใช้สามารถเข้าใจและง่ายต่อการเข้าถึงกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

5.2.1 เห็นควรกำหนดมาตรการความเป็นเจ้าของในสิทธิการใช้ทรัพยากรน้ำไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนในความเป็นเจ้าของทรัพยากรน้ำอันจะนำมาซึ่งความง่ายต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยการกำหนดในลักษณะเป็นกลางคือให้ทรัพยากรน้ำเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน อันเป็นการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญว่า ประชาชนมีสิทธิเข้าถึงทรัพยากรน้ำตามความจำเป็นและสมควร โดยรัฐในฐานะผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อให้ประชาชนใช้ทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน

5.2.2 เห็นควรกำหนดมาตรการสิทธิในการใช้ทรัพยากรน้ำ โดยออกเป็นกฎหมายเพื่อกำหนดให้สิทธิแก่ภาคเกษตรกรรมมีสิทธิในการใช้ทรัพยากรน้ำตามหลัก “Riparian Doctrine” เป็นลักษณะเด่นตามหลักนี้คือเจ้าของที่ดินที่อยู่ริมน้ำมีสิทธิในการใช้น้ำอย่างเต็มที่ ตราบใดที่เป็นการใช้ตามสมควร (Reasonable Use) เพราะว่าทรัพยากรน้ำเป็นของสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน ทรัพยากรน้ำจะเป็นของเอกชนก็ต่อเมื่อ ทรัพยากรน้ำที่เอกชนเก็บกักไว้หรือนำไต่ดินที่เอกชนสูบขึ้นมาใช้และความเป็นเจ้าของจะมีอยู่ในเฉพาะช่วงระยะเวลาที่บุคคลครอบครองน้ำอยู่เท่านั้น

5.2.3 เห็นควรกำหนดมาตรการและรวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำที่กระจัดกระจายไว้ให้เป็นหมวดหมู่และเพื่อความเป็นเอกภาพของกฎหมาย ง่ายต่อการเข้าถึงและการนำมาใช้ทั้งภาครัฐในฐานะผู้บังคับใช้กฎหมายและประชาชนหรือเอกชนในฐานะผู้ถูกบังคับใช้กฎหมาย

5.2.4 เห็นควรกำหนดมาตรการออกกฎหมายเพื่อให้อำนาจกับคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติทำหน้าที่ประสานหน่วยงานต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงหรือเกี่ยวเนื่องกันเมื่อปัญหาเกิดขึ้น โดยให้อำนาจออกนโยบายและอำนาจในการบังคับให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามและออกเป็นกฎกระทรวงให้อำนาจกับคณะกรรมการกลุ่มลุ่มน้ำทำหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแต่ละกลุ่มลุ่มน้ำ เพราะแต่ละกลุ่มลุ่มน้ำย่อมมีความเป็นเอกลักษณ์ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่แตกต่างกันออกไป ทั้งยังทำให้สามารถเข้าใจและเข้าถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ท้ายที่สุดยังเป็นการประหยัดงบประมาณของรัฐอีกด้วย

5.2.5 เห็นควรกำหนดมาตรการค่าธรรมเนียมการใช้ทรัพยากรน้ำ โดยให้คิดเป็นจำนวนปริมาณการใช้ ซึ่งแต่เดิมมีการคิดแบบจำนวนพื้นที่ หากเป็นในกรณีภาคเกษตรกรรมผู้ทำการวิจัยเห็นว่าควรมีการจัดเก็บในลักษณะปริมาณการใช้สำหรับภาคเกษตรกรรมขนาดกลางโดยจัดเก็บส่วนที่เกิน 1,000 ลูกบาศก์เมตรให้จัดเก็บ ลูกบาศก์เมตรละ 1 บาทและในส่วนของภาคเกษตรกรรมขนาดใหญ่ ตั้งแต่ 30 ไร่ขึ้นไป ให้มีการจัดเก็บส่วนที่เกิน 1,000 - 50,000 ลูกบาศก์เมตร ให้จัดเก็บลูกบาศก์เมตรละ 1 บาท และส่วนที่เกินให้จัดเก็บ ลูกบาศก์เมตรละ 2 บาท โดยลักษณะการจัดเก็บเช่นนี้สามารถคำนวณได้ตามหลักการวิศวกรรมชลประทาน โดยให้มีการจัดเก็บตามระบบลุ่มน้ำโดยอาศัยการคำนวณจากอาคารบังคับน้ำ และให้แต่ละลุ่มน้ำ โดยคณะกรรมการกลุ่มลุ่มน้ำมีหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรน้ำเข้าพื้นที่เกษตรกรรมต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้จะทำให้ผู้ใช้ น้ำตระหนักและลดปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรน้ำได้อย่างยั่งยืน

5.2.6 เห็นควรกำหนดมาตรการให้มีการปรับปรุงกฎหมาย จากกฎหมายไทยอันเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในภาคเกษตรกรรมนั้น นับว่ามีการตราขึ้นมากกว่ากึ่งศตวรรษและมีความล้าหลังไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของประเทศไทย อีกทั้งยังมีความหมายไม่ครอบคลุมกับการพัฒนาที่เกิดขึ้นจนทำให้กฎหมายที่มีอยู่นั้น ไม่สามารถนำมาใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหากศึกษากฎหมายการพัฒนาแหล่งทรัพยากรน้ำของแคลิฟอร์เนียนั้นได้ กำหนดแผนการพัฒนาเกี่ยวกับการใช้น้ำขึ้นมาโดยแผนพัฒนานั้นมีอายุ 10 ปีและต้องมีการแก้ไขปรับปรุง ทุก 5 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งเทคโนโลยีและการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

5.2.7 เห็นควรมาตรการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ให้มีการแจ้งหรือขึ้นทะเบียนการทำภาคเกษตรกรรมทุก ๆ ปี โดยให้เกษตรกรขึ้นทะเบียนแจ้งกิจกรรมทางการเกษตรต่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรหรือไม่ก็จัดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐลงไปขึ้นทะเบียนเอง เพื่อเป็นการลดภาระของเกษตรกรที่ต้องทำมาหากินและยากต่อการเข้าถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อจะให้ทราบได้ว่า เมื่อเกิดความเสียหายแล้วจะต้องมีการชดเชยให้แก่บุคคลใดบ้างในส่วนของเงิน

ชดเชยนั้นเห็นควรคำนึงถึงต้นทุนที่เสียไปจริง ๆ ของภาคเกษตรกรรม และหากบุคคลใดไม่ได้แจ้งหรือขึ้นทะเบียนการเพาะปลูก หากเกิดความเสียหายก็จะไม่ได้รับค่าชดเชยทั้งยังเป็นการสร้างระเบียบและวินัยให้กับเกษตรกรอีกด้วย

5.2.8 เห็นควรกำหนดให้มีมาตรการแก้ไขปัญหาโดยองค์กรอื่น โดยให้องค์กรอิสระเข้าไปมีส่วนร่วมในการไกล่เกลี่ยเพราะองค์กรอิสระเป็นองค์กรที่เข้าใจและเข้าถึงปัญหาของประชาชนได้อย่างมาก อีกทั้งยังคลุกคลีอยู่กับปัญหาจึงสามารถหาทางออกและเข้าใจได้มากกว่าหน่วยงานของรัฐ แต่ไม่ควรชี้ขาดในประเด็นข้อพิพาทเพราะจะเป็นการตัดสินอันกล่าวล่วงอำนาจศาล ทั้งนี้เห็นควรออกกฎหมายเพื่อให้มีกฎหมายรองรับคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเพื่อให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำ โดยให้อำนาจคณะกรรมการลุ่มน้ำในการคัดเลือกองค์กรอิสระ เพื่อให้องค์กรอิสระเข้ามามีส่วนร่วมในการยุติและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น หากเป็นเรื่องเล็กน้อยก็สามารถเข้าไกล่เกลี่ยกันเองได้ แต่หากเป็นข้อพิพาทของการใช้ทรัพยากรน้ำขนาดกลางและขนาดใหญ่ก็ต้องอาศัยการไกล่เกลี่ยและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมต่อไป